

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Nc/2/2023
Identifikačné číslo spisu: 1316200515
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:1316200515.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne 1/ U. Y., S., S. X, zastúpenej žalobcom 2/ a žalobcu 2/ J.. Z.. H. Y., S., S. X, proti žalovaným: 1/ Slovenská sporiteľňa, a.s., Bratislava, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, 2/ Obec Michal nad Žitavou, Michal nad Žitavou 160, IČO: 00 309 095, o určenie neplatnosti právnych úkonov, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19C/6/2016, o vylúčení sudcu Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14Co/66/2020, takto

rozhodol:

Sudca Krajského súdu v Bratislave JUDr. Branislav Král n i e j e vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14Co/66/2020.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia v prebiehajúcom odvolacom konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14Co/66/2020 uplatnili dňa 13. októbra 2023 námietku zaujatosti voči sudcovi - predsedovi senátu 14Co Krajského súdu v Bratislave JUDr. Branislavovi Královi. O možnosti jej podania sa dozvedeli dňa 12. októbra 2023, keď im bol elektronicky oznámený termín verejného vyhlásenia rozsudku o nimi podanom odvolaní. Vo svojom podaní uviedli, „...že podľa zrušujúceho rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 11C/129/2011 bol sudca JUDr. Branislav Král vylúčený z konania a rozhodovania titulom zjavnej zaujatosti voči žalobcovi J.. Z.. H. Y. a VENUS PRO-JECT Slovakia s.r.o. (objektívna stránka zaujatosti)...“. Žalobcovia poukázali na princíp právnej istoty (čl. 2 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“), právnej čistoty, legitímne očakávanie a podporne aj judikaturu ESLP (rozsudok vo veci Delcourt p. Belgicku , 1970) a ďalej uviedli, že „...sudca JUDr. Branislav Král by v tomto konaní nemal konať a rozhodovať, z dôvodu absencie, absencia objektívnej stránky nestrannosti aj vzhľadom na okolnosti prípadu (ustálené a iniciované sudcom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Mgr. Čimom na Súdnej rade Slovenskej republiky), ktoré predchádzali jeho (ne)preloženiu na Najvyšší súd Slovenskej republiky a jeho vylúčeniu vo veci vedenej na Krajskom súde Bratislava pod sp. zn. 6Co/391/2016 ako aj zrušeniam ostatných rozhodnutí, v ktorých vystupoval a rozhodoval ako sudca“.

2. Sudca Krajského súdu v Bratislave JUDr. Branislav Král, ako predseda senátu vo veci sp. zn.

14Co/66/2020, vo vzťahu k dôvodom jeho vylúčenia v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6Co/391/2016 uviedol, že v prejednávanej veci sa necíti byť zaujatý, nakoľko k osobe žalobcu J.. Z.. H. Y. (ani k žiadnej inej strane vystupujúcej v daných sporoch, ani k ich zástupcom) nemá žiaden vzťah (osobne žiadnu zo strán, ani ich zástupcov nepozná), a nemá ani žiadny pomer k týmto sporom (§ 49 ods. 1 CSP). Uviedol, že je pravdou, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v minulosti zrušil uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2017 č. k. 6Co 391/2016-143 z dôvodu, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca (JUDr. Branislav Král), nakoľko išlo o vec (vedenú na súde prvej inštancie pod sp. zn. 11C 129/2011), v ktorej JUDr. Branislav Král ešte ako samosudca na prvoinštančnom súde vykonal určité procesné úkony (vo veci však meritorne nerozhodoval). Ďalej uviedol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom zrušujúcom uznesení však (ako sa snaží tvrdiť J.. Z.. Y.) nekonštatoval zaujatosť JUDr. Branislava Krála pre jeho pomer k stranám, alebo k predmetu sporu, napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil výlučne z dôvodu, že JUDr. Branislav Král mal byť vylúčený z konania a rozhodovania veci vedenej na odvolacom súde sp. zn. 6Co 319/2016 len preto, že už konal ako zákonný sudca v spore vedenom na prvoinštančnom súde pod sp. zn. 11C 129/2011 a teda prejednával ten istý spor na súde prvej inštancie (§ 49 ods. 2 CSP). Sudca JUDr. Branislav Král mal za to, že jeho vylúčenie z konania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 6Co 391/2016 (z dôvodu podľa § 49 ods. 2 CSP), nie je samo osebe dôvodom na to, aby došlo k jeho vylúčeniu aj vo veciach vedených pod sp. zn. 14Co 66/2020, 14Co 10/2023 (z dôvodu podľa § 49 ods. 1 CSP), nakoľko, žiadnu zo strán sporu nepozná a nemá ani pomer k týmto sporom.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súde v Bratislave [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti u namietaného predsedu (sudcu) odvolacieho senátu 14Co Krajského súdu v Bratislave z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

4. Podľa § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Podľa § 52 ods. 1 CSP strana má právo z dôvodov uvedených v § 49 uplatniť námietku zaujatosti.

6. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

7. Účelom citovaného ustanovenia § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmto skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a) k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b) k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c) k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

8. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňať svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne a zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a so zákonom predpokladaných dôvodov

pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hrozaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdno-aplikačná prax najvyššieho súdu.

9. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

9.1. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu.

9.2. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych príznakov. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (napr. rozhodnutie vo veci Delcourt proti Belgicku). Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania sporu), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danému sporu, stranám alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

10. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Z judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodíť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní disponuje.

11. Pokiaľ ide o subjektívny aspekt nestrannosti namietaného sudcu možno konštatovať, že predseda senátu Krajského súdu v Bratislave JUDr. Branislav Král sa necíti byť zaujatý pretože podľa jeho tvrdenia nemá žiaden vzťah k sporu, k stranám, ani ich zástupcom, pre ktorý by bolo možné pochybovať o jej nezaujatosti.

12. Žalobcovia poukazujú na zaujatosť sudcu z dôvodu jeho vylúčeniu vo veci vedenej na Krajskom súde Bratislava pod sp. zn. 6Co/391/2016

13. V tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2017 sp. zn. 6Co/391/2016 bol zrušené uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2017 sp. zn. 7Cdo/141/2017, v ktorom tam konajúci senát v odôvodnení rozhodnutia uviedol: „Dovolací súd súhlasí s námietkou žalobcov 1/ a 2/, že sudca JUDr. Branislav Král rozhodoval v tej istej veci na odvolacom súde ako predtým aj na súde prvej inštancie, pretože ide o tú istú (totožnú) vec, nakoľko je daná totožnosť strán sporu a predmetu konania vyplývajúceho z rovnakých skutkových dôvodov a ide o to isté plnenie (petit). Z obsahu spisu vyplýva, že sudca JUDr. Branislav Král na Okresnom súde Bratislava I rozhodoval ako zákonný sudca v spore medzi rovnakými stranami sporu, a to žalobcami 1/. Z.. U.. H. Y. a 2/ VENUS PROJECT Slovakia, s r.o., pod sp. zn. 11C 129/2011, proti žalovanej Slovenská republika - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, pričom žalobný návrh zamietol rozsudkom z 21. januára 2013 č. k. 11 C 129/2011-90. JUDr. Branislav Král teda rozhodoval v tej istej veci. Najvyšší súd dospel k záveru, že v prípade žalobcami 1/ a 2/ namietaného sudcu odvolacieho súdu boli dané okolnosti nasvedčujúce o existencii takého jeho vzťahu k veci, ktoré ho vylučujú z prejednávania a rozhodovania danej veci.“

14. Vzhľadom na skutočnosť 1/, že v konaní o odvolaní žalobcov vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14Co/66/2022, sudca JUDr. Branislav Král vec neprejednával ani nerozhodoval na súde prvej inštancie (zákonnou sudkyňou v konaní č. 19C/6/2016 na Okresnom súde Bratislava III bola JUDr. Tatiana Buchvaldová) a na skutočnosť 2/, že sudca JUDr. Branislav Král bol vylúčený z prejednávania veci v inom konaní o odvolaní žalobcov (vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 6Co/391/2016) z dôvodu, že rozhodoval v tam prejednávanej veci i na súde prvej inštancie, nie z dôvodu zaujatosti sudcu JUDr. Branislava Krála pre jeho pomer k stranám, alebo k predmetu sporu, dospel najvyšší súd k záveru (berúc v úvahu aj vyjadrenie samotného dotknutého sudcu), že v danom prípade nie sú splnené zákonné predpoklady podľa § 49 ods. 1 CSP na vylúčenie sudcu Krajského súdu v Bratislave JUDr. Branislava Krála z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Žalobcami uplatnenú námietku zaujatosti považoval preto za nedôvodnú. Na záver senát 8C najvyššieho súdu uvádza, že mu je známe rozhodnutie senátu 6C najvyššieho súdu z 24. októbra 2023 sp. zn. 6Nc 6/2023, ktorým bolo námietke zaujatosti vznesenej žalobcom J.. Z.. H. Y. proti JUDr. Branislavovi Královi vyhovené, avšak z dôvodu podľa § 49 ods. 2 CSP, čo je odlišná právna situácia ako v tejto právnej veci.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.